

Kvinneres arbeidsmiljø i petroleumsnæringen

Notat	
Tittel	
Kvinner arbeidsmiljø i petroleumsnæringen – Notat til presentasjon holdt for kvinnearbeidshelseutvalget 12.06.2024.	
Gradering	
☒ Offentlig	☐ Ikke offentlig
Involverte	
Hovedgruppe	
F-Arbeidsmiljø	
Skrevet av	
Astrid Schuchert	

Innhold

Innledning.....	3
1 Arbeidsmiljø og helse for kvinner i petroleumsnæringen	3
1.1 Kort om Risikonivå norsk petroleumsvirksomhet (RNNP) -kartleggingen	3
1.2 Arbeidsområder	4
1.3 Kvinner i petroleumsnæringen – hvem er de?.....	5
2 Hvordan opplever kvinnene arbeidsmiljøet?	6
2.1 Forskjeller mellom kvinner og menn i næringen, overordnet	6
2.2 Arbeidsmiljøet til kvinner i petroleumsnæringen, offshore og på landanleggene	6
2.3 Arbeidsmiljø for hvert arbeidsområde.....	12
3 Mobbing og trakassering	15
4 Hvilke helseplager rapporterer kvinnene?.....	15
5 Oppsummering	16

Innledning

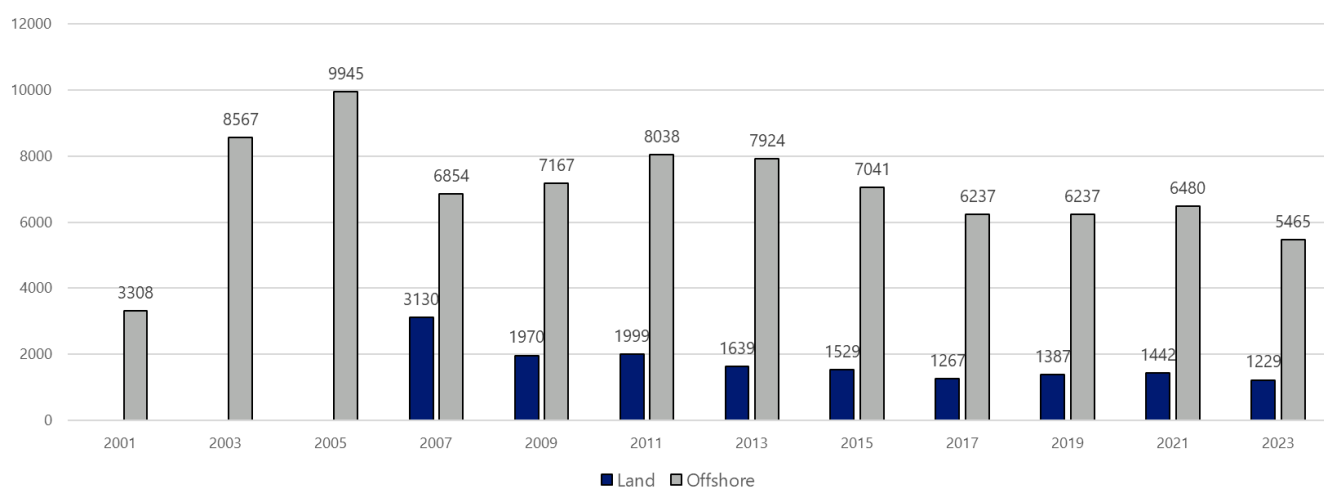
Dette notatet er ment som et underlag til presentasjonen holdt for Kvinnearbeidshelseutvalget 12.06.2024. Presentasjonen ligger i vedlegg 1.

1 Arbeidsmiljø og helse for kvinner i petroleumsnæringen

I 2023 ble det utført rett over 40 millioner arbeidstimer på offshore innretninger, og 10,5 millioner på landanleggene. Dette tilsvarer omtrent hhv 24 000 og 6 000 årsverk.

Gjennom spørreskjemakartleggingen Risikonivå Norsk Petroleumsvirksomhet (RNNP) vet vi en del om de ansatte i norsk petroleumsvirksomhet. Kartleggingen har blitt gjennomført annethvert år siden 2001, og blir sendt ut til alle som er på jobb på en offshore innretning eller et petroleumsanlegg på land i en seksukersperiode på høsten.

Figur 1 viser hvor mange ansatte som besvarte kartleggingen pr. år den ble gjennomført. Blant dem som har besvart kartleggingen har kvinneandelen vært rundt 10-12 % alle årene på offshoreinnretninger, og noe høyere på landanleggene. I 2023-kartleggingen var 11,5% av respondentene på offshoreinnretningene kvinner (628 av 5465). På landanleggene var 23 % av respondentene kvinner (268 av 1229). Det finnes ingen andre oversikter over hvor mange årsverk som gjennomføres av kvinner i næringen. Det er ikke noe som tilsier at kvinner er underrepresentert i kartleggingen, så vi kan gå ut fra at besvarelsene er representative og beskriver kvinners arbeidsmiljø og -forhold i petroleumsnæringen.

Figur 1. Antall besvarelser pr kartlegging

1.1 Kort om Risikonivå norsk petroleumsvirksomhet (RNNP)-kartleggingen

Spørreskjemaet¹ som blir brukt i RNNP-kartleggingen har tre hovedbolker, en som handler om HMS- og sikkerhetssklima, en om arbeidsmiljø, og en om helseplager, sykefravær og skader. I tillegg starter spørreskjemaet med en rekke bakgrunnsvariabler om de som svarer. Dette muliggjør analyser på gruppenivåer.

¹ Se vedlegg 2

1.2 Arbeidsområder

Tabell 1 viser kjønnsfordelingen innen de ulike arbeidsområdene offshore. Sammenligner man fordelingen av menn og kvinner innen hvert arbeidsområde (Tabell 1), ser vi at det er en større andel kvinner enn menn innen forpleining. I samtlige andre arbeidsområder er det størst andel menn.

Tabell 1. Kjønnsfordeling innen hvert arbeidsområde, offshore

Arbeidsområde	Andel menn i arbeidsområdet	Andel kvinner i arbeidsområdet	Andel av kvinner på offshoreinnretninger
Forpleining	40,8 %	59,2 %	38,2 %
Annet	80,9 %	19,1 %	11,3 %
Prosess	82,5 %	17,5 %	21,4 %
Administrasjon	85,4 %	14,6 %	4,2 %
Vedlikehold	95,1 %	4,9 %	13,5 %
Kran/dekk	95,9 %	4,1 %	2,9 %
Boring	96,1 %	3,9 %	5,5 %
Konstruksjon/ modifikasjon	97,1 %	2,9 %	2,0 %
Brønnservice	97,8 %	2,2 %	1,0 %
Total	88,6 %	11,4 %	100,0 %

Av alle kvinner som jobber på offshoreinnretninger jobber størst andel av innen forpleining (38,2 %). I tillegg er det en relativt store andeler som jobber innen prosess (21,4 %) og vedlikehold (13,5 %).

De fleste kvinnene innen forpleining har stilling som forpleiningsassistent/renholder (74,7 %). 12,2 % er kokker. For mennene innen forpleining er fordeling mellom stillingene en annen; 33 % er forpleiningsassistent/renholder, 31% er kokk og 29 % er forpleiningsleder. Kvinnene som jobber i vedlikehold er mekanikere, automatikere, elektrikere og lærlinger. Menn har noe lavere andeler av disse stillingene innen vedlikehold, men større andel enn kvinnene innen stillingene arbeidsleder, fagansvarlig og maler/overflatebehandler I arbeidsområde prosess, er nesten 80 av kvinnene prosess- og driftsteknikere. Til sammenligning er andelen av menn i prosess som har denne stillingen 60 %. Det er noe større andeler menn som er fagansvarlig og kontrollromsoperatør innen prosess.

På landanleggene jobber størst andeler innen prosess (42,6 %), konstruksjon/prosjekt/modifikasjon (17,3 %) og vedlikehold (15,8 %). Også på landanleggene er det skjevast kjønnsfordeling innen forpleining, men dette er en veldig liten gruppe.

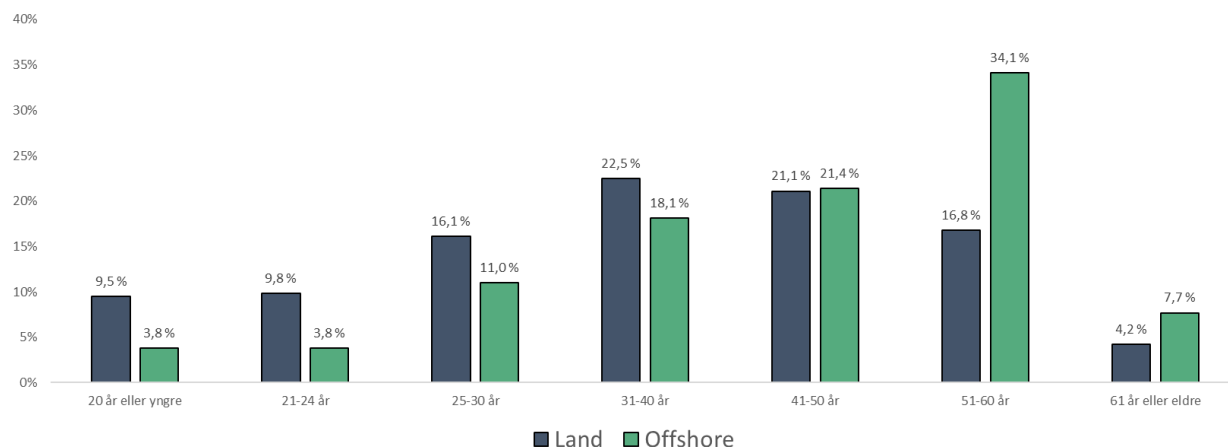
Tabell 2 Kjønnsfordeling innen hvert arbeidsområde, landanlegg

Arbeidsområde	Andel menn i arbeidsområdet	Andel kvinner i arbeidsområdet	Andel av kvinner på landanlegg
Forpleining*	15,4 %	84,6 %	4,0 %
Vakttjenester/sikring	57,1 %	42,9 %	1,1 %
Annet	67,1 %	32,9 %	9,9 %
Administrasjon	67,9 %	32,1 %	9,2 %
Prosess	69,6 %	30,4 %	42,6 %
Konstruksjon/prosjekt/ modifikasjon	81,6 %	18,4 %	17,3 %
Vedlikehold	87,2 %	12,8 %	15,8 %
Total	76,4 %	23,6 %	100,0 %

*Liten gruppe <20stk

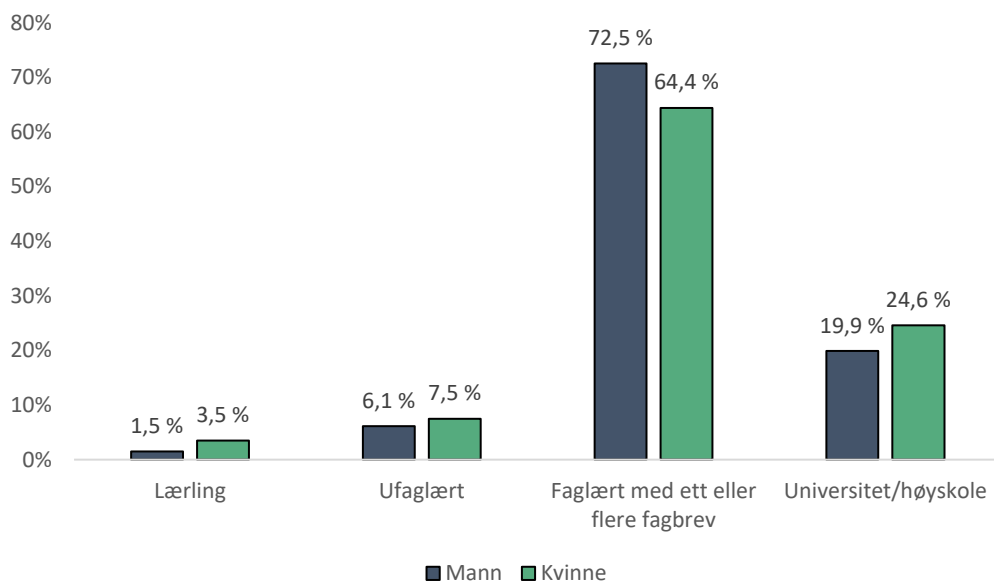
1.3 Kvinner i petroleumsnæringen – hvem er de?

Over 40 % av kvinnene som svarer på offshoredelen av kartleggingen er over 51 år. Tilsvarende andel for landanleggene er rett over 20 %. Figur 2 viser andel i hver aldersgruppe. Dersom vi sammenligner med menn i næringen (ikke vist i figuren), ser vi at det ikke er så store forskjeller, bortsett fra at det for menn er større andeler i gruppene 25-30 og 31-40 år.

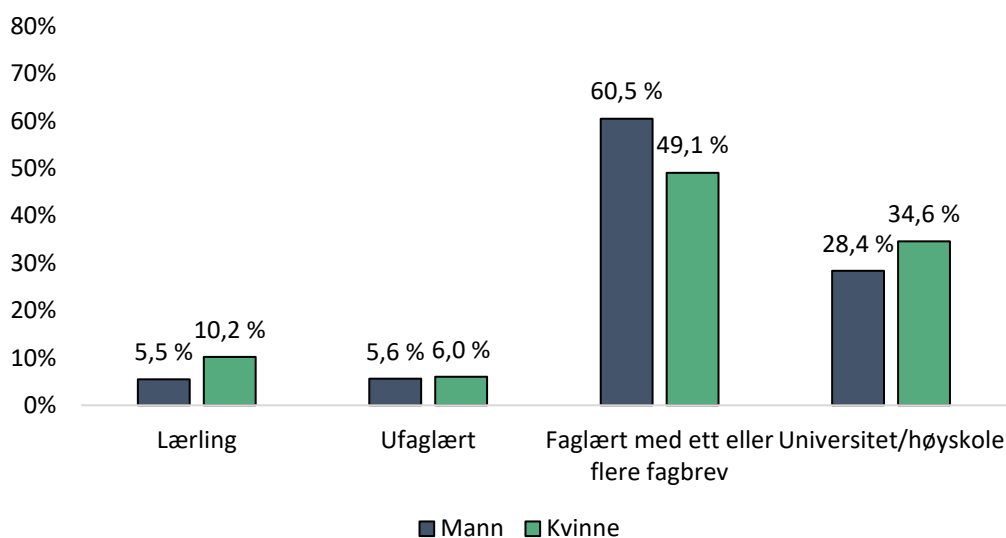

Figur 2. Aldersfordeling for kvinner som jobber på petroleumsanlegg på land og offshore

Av kvinnene i næringen er det 22,4 % offshore og 19,2 % på landanleggene som har lederansvar, enten med eller uten personalansvar. Det er noe større andeler menn som har lederansvar. Når det gjelder utdanning, er det en større andel kvinner enn menn som har høyere utdanning, både på offshoreinnretningene og landanleggene (se Figur 3 og Figur 4). I tillegg viser figurene at andelen av kvinner som er faglært er mindre enn blant menn. Innen arbeidsområde forpleining, hvor 38,2 % av kvinnene som jobber offshore har sin arbeidsplass, er 15 % ufaglærte, og 74,4 % har ett eller flere fagbrev. Blant mennene innen forpleining er det kun 4,8 % som er ufaglærte, mens 81,3 % har ett eller flere fagbrev.

Figur 3. Utdanning offshoreinnretninger

Figur 4. Utdanning, landanlegg

Over 95 % av kvinnene som jobber offshore har norsk nasjonalitet. Videre har de fleste som ikke har norsk nasjonalitet en annen skandinavisk nasjonalitet.

Nesten 60 % er ansatt hos en operatør, de resterende for entreprenører. Denne fordelingen er nesten motsatt for mennene som jobber offshore, hvor 37 % jobber for operatør, og 63 % for entreprenør.

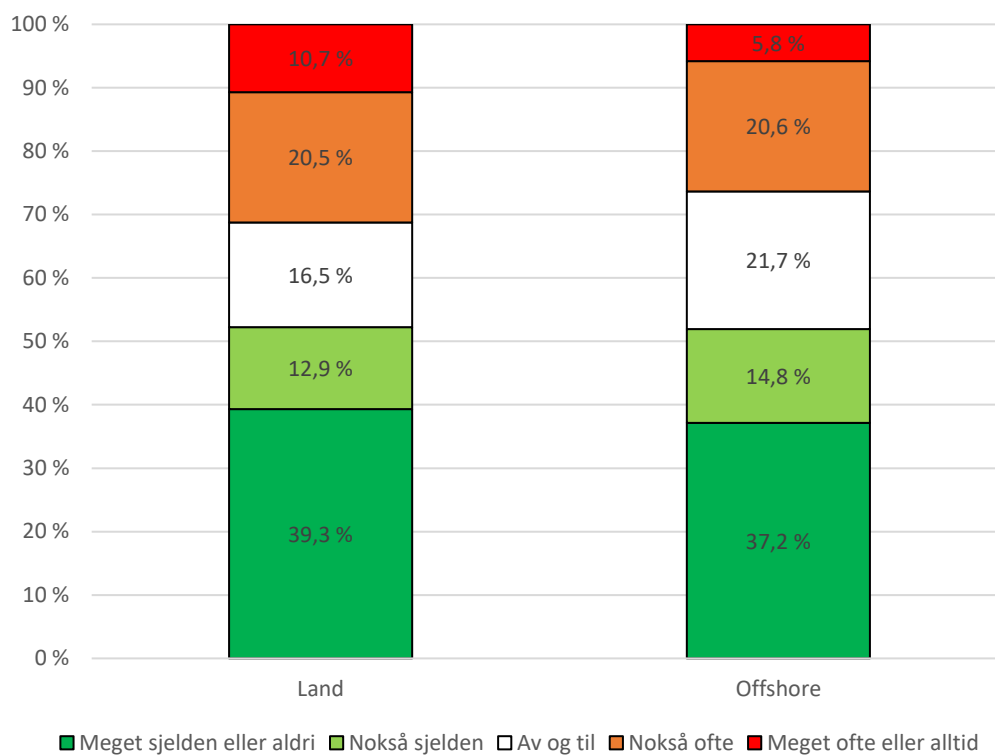
2 Hvordan opplever kvinnene arbeidsmiljøet?

2.1 Forskjeller mellom kvinner og menn i næringen, overordnet

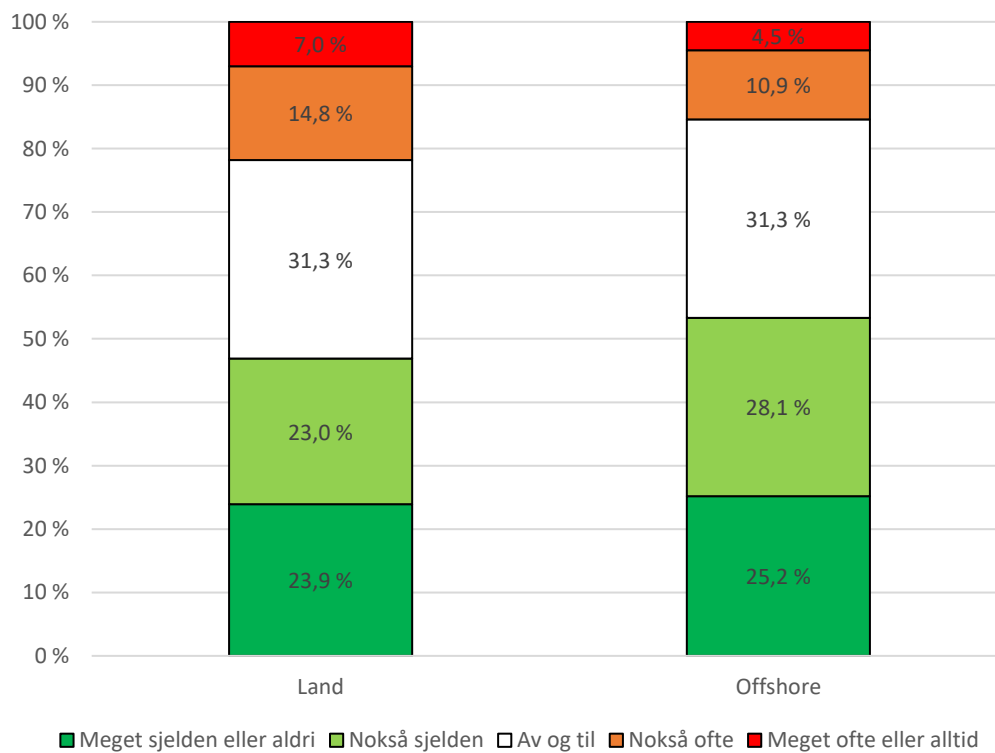
Ser vi overordnet på alle menn og alle kvinner, er det få forskjeller mellom kvinners og menns opplevelse av arbeidsmiljøet i næringen. På 28 av de 33 arbeidsmiljøforskjellene er det ikke signifikant forskjell mellom kjønnene. Forskjellene som er signifikante er som følger: *Kvinner* er mer eksponert for arbeid med hender i eller over skulderhøyde enn menn, og opplever i mindre grad å kunne påvirke beslutninger som er viktige for sitt arbeid. *Menn* opplever i større grad at de har så mange oppgaver at det blir vanskelig å konsentrere seg om hver enkelt oppgave, at de ikke får tilstrekkelig hvile/avkobling mellom arbeidsperiodene, og at de mottar motstridende forespørsler fra to eller flere personer.

2.2 Arbeidsmiljøet til kvinner i petroleumsnæringen, offshore og på landanleggene

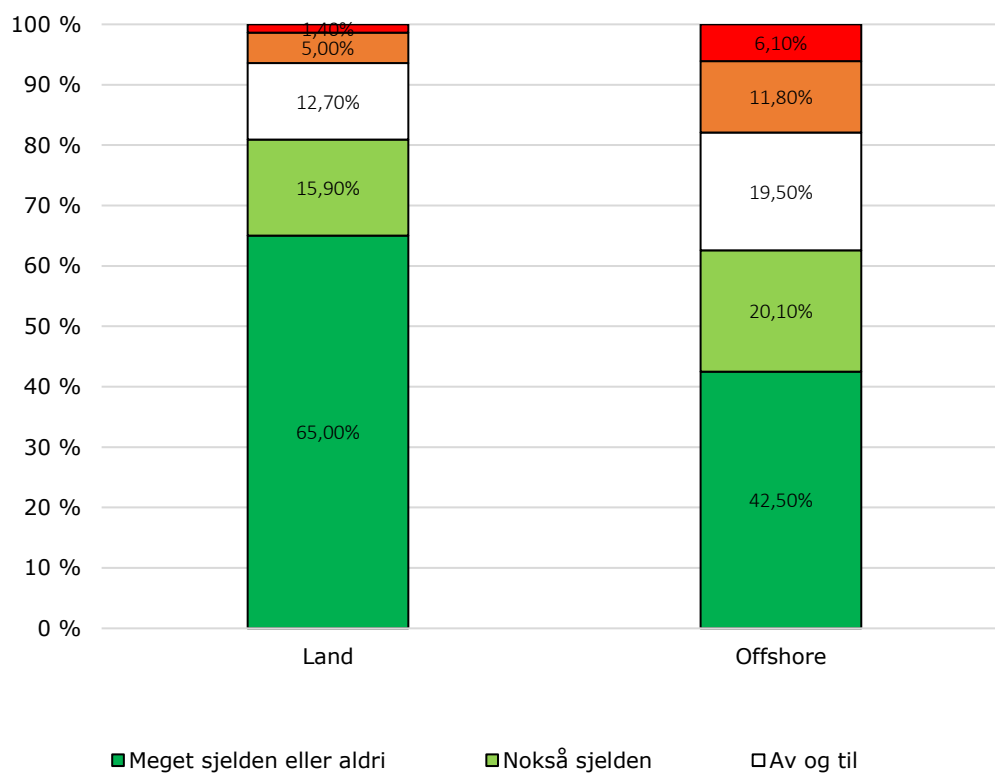
Oppsummert handler de mest negativt vurderte arbeidsmiljøforholdene for kvinner på offshoreinnretninger og landanlegg om kalde, værutsatte områder, dårlig innelima, ergonomiske forhold, høyt arbeidstempo, mange oppgaver og manglende tilbakemeldinger fra nærmeste leder. I det følgende vil vurderingene av disse arbeidsmiljøvariablene bli presentert.

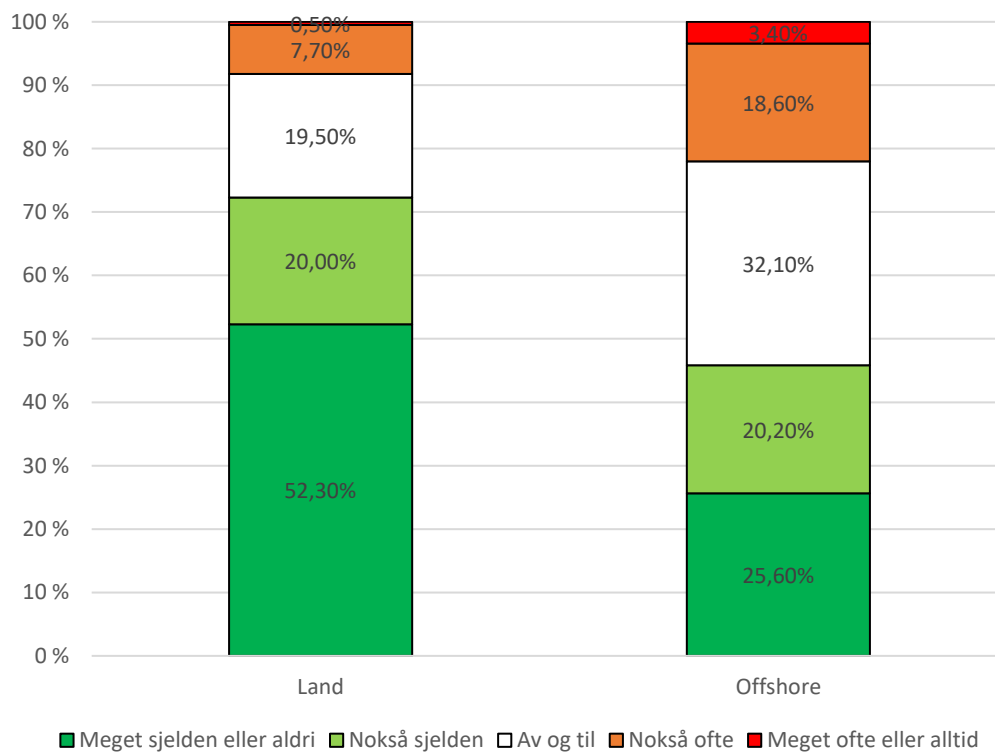
Figur 5. Arbeider du i kalde, værutsatte områder?

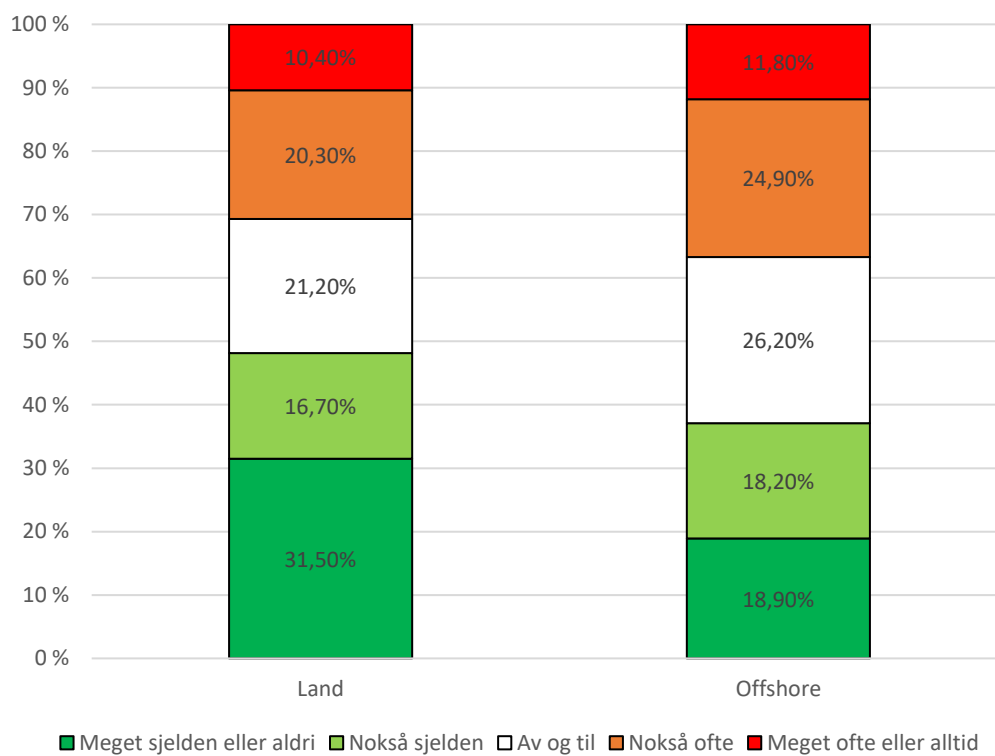
Figur 6. Er du usatt for dårlig inneklima?

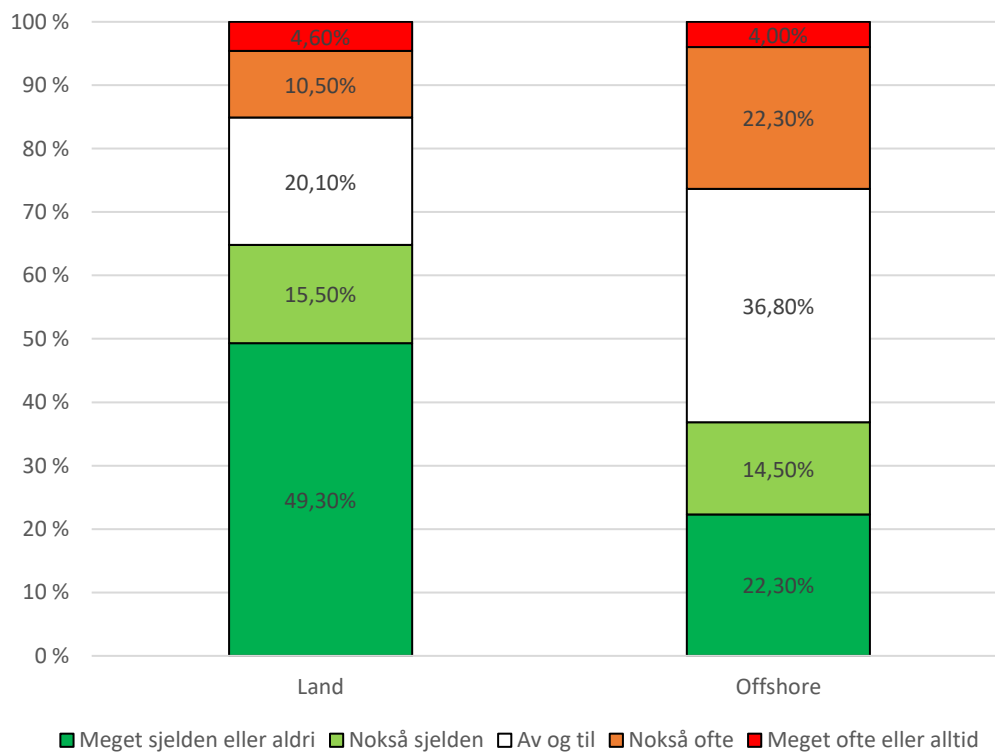
Figur 7. Er du utsatt for hudkontakt med f.eks olje, boreslam, rengjøringsmidler eller andre kjemikalier?

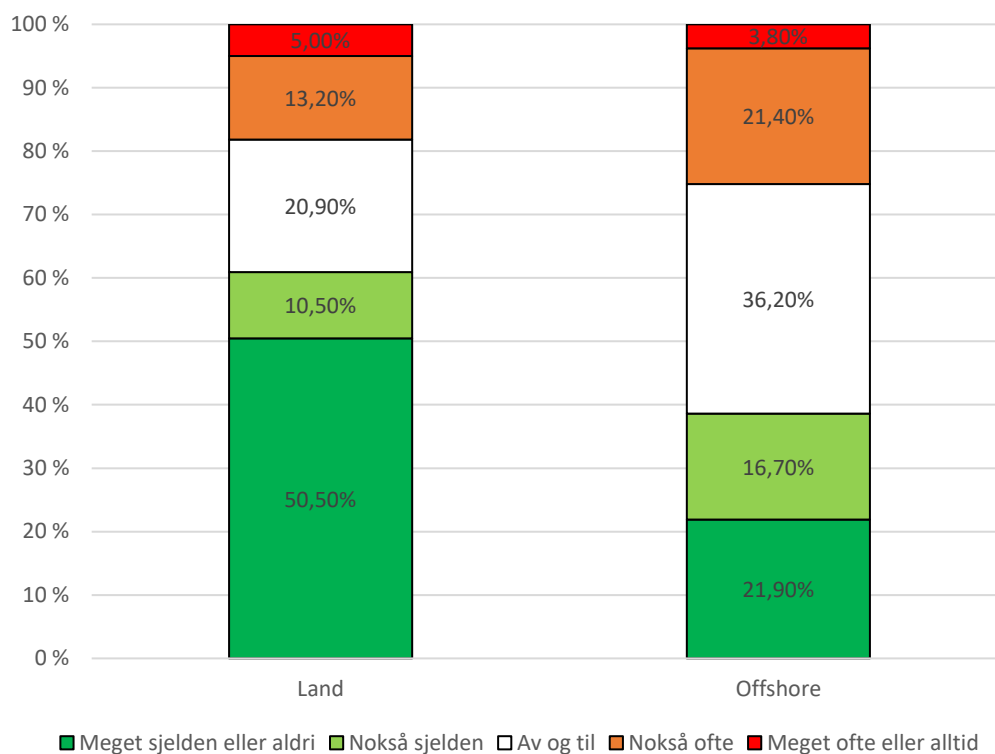
Figur 8. Utfører du tunge løft?

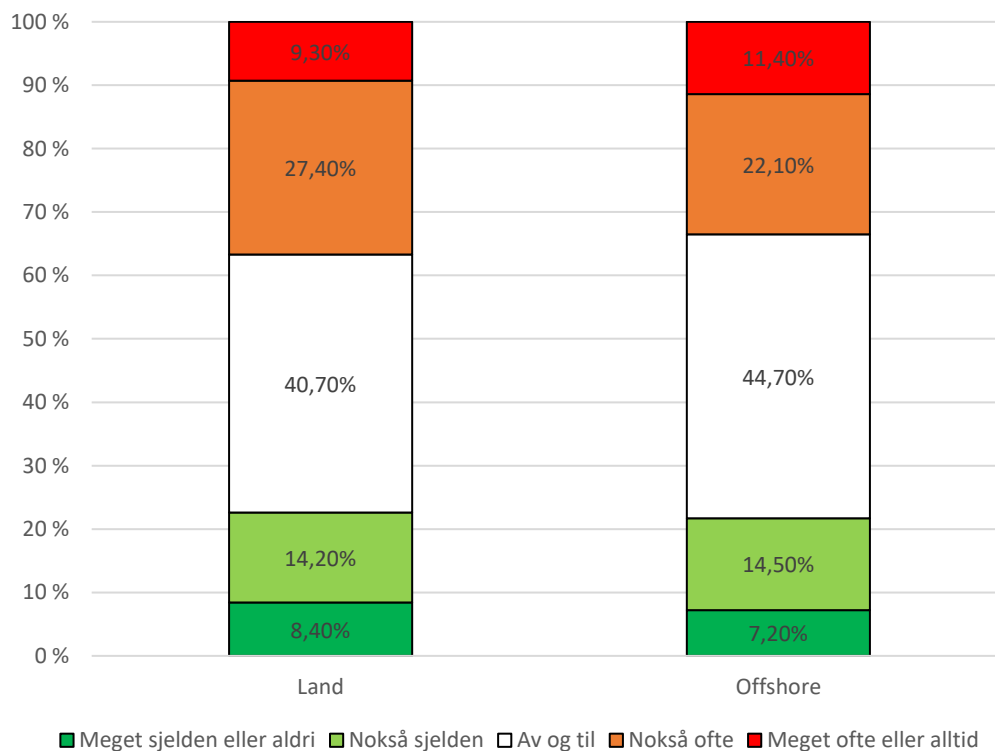
Figur 9. Utfører du gjentatte og ensidige bevegelser?

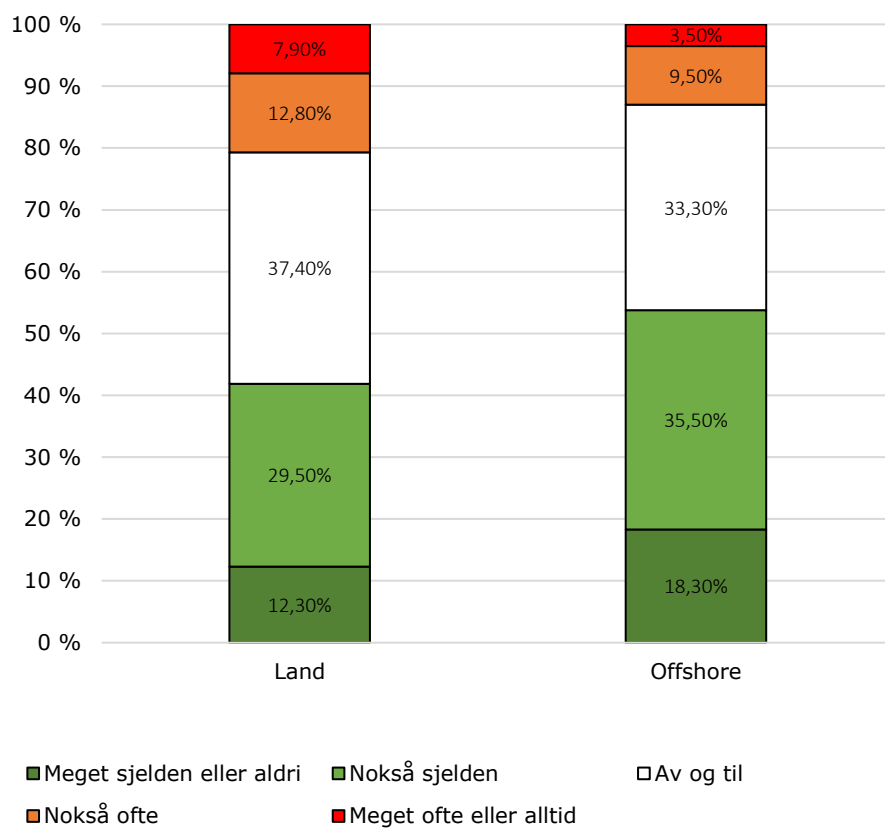
Figur 10. Arbeider du med hender i eller over skulderhøyde?

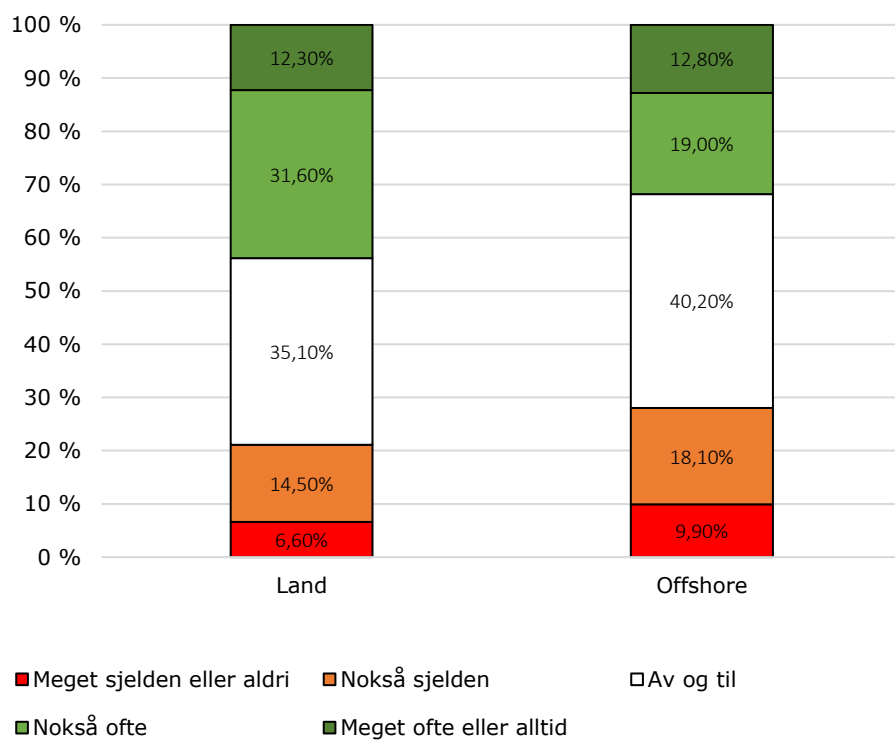
Figur 11. Arbeider du sittende på huk eller stående på knær?

Figur 12. Er det nødvendig å arbeide i et høyt tempo?

Figur 13. Har du så mange oppgaver at det er vanskelig å konsentrere seg om hver enkelt oppgave?

Figur 14. Får du tilbakemeldinger på hvordan du har utført jobben din av nærmeste leder?

Det kan også trekkes frem at arbeidsmiljøspørsmålene som vurderes mest positivt av kvinnene i næringen handler er:

- Kan du selv bestemme ditt arbeidstempo?
- Kan du påvirke beslutninger som er viktige for ditt arbeid?
- Kan du påvirke hvordan du skal gjøre arbeidet ditt?
- Om du trenger det, kan du få støtte og hjelp i ditt arbeid fra kolleger?
- Om du trenger det, kan du få støtte og hjelp i ditt arbeid fra din nærmeste leder?
- Opplever du samarbeidsklimaet i din arbeidsenhet som oppmuntrende og støttende?

2.3 Arbeidsmiljø for hvert arbeidsområde

Innen de ulike arbeidsområdene offshore og på landanleggene vurderes arbeidsforholdene noe ulikt. Som nevnt i avsnitt 1, er det størst andel av kvinnene som jobber innen områdene forpleining, prosess og vedlikehold offshore, og prosess, forpleining og konstruksjon/modifikasjon på landanleggene.

Tabell 3, side 13 viser en oversikt over alle arbeidsmiljøspørsmålene i RNNP-undersøkelsen, og andelene innenfor hvert arbeidsområde som svarer negativt på det enkelte spørsmålet. Med «svarer negativt» mener vi i dette tilfelle de to mest negative svarkategoriene for det aktuelle spørsmålet. For spørsmål formulert negativt (eks. «Utfører du tunge løft?») vil dette være svarkategoriene *nokså ofte* og *svært ofte/alltid*. For positivt formulerte spørsmål (eks. «får du tilbakemeldinger på hvordan du utfører arbeidet fra din nærmeste leder?») gjelder det svarkategoriene *nokså sjelden* og *meget sjelden/aldri*.

Når vi ser på arbeidsområdene for seg er det støyforhold, det å jobbe i kalde, værutsatte områder og inneklima, er det ergonomiske belastninger som flest opplever. De ergonomiske forholdene er spørsmålene 8-13, og handler om tunge løft, gjentatte og ensidige bevegelser, stillesittende arbeid, sitting på huk og arbeid med hender i eller over skulderhøyde. I de fleste arbeidsområdene er det her flest svarer negativt, det vil si at de nokså ofte, svært ofte eller alltid opplever dette. Eksempelvis svarer 61,8 % av kvinnene innen forpleining offshore dette på spørsmålet om gjentatte og ensidige bevegelser. Innen vedlikehold offshore er det 63 % av kvinnene som svarer at de nokså ofte, svært ofte eller alltid arbeider sittende på huk eller knær.

I alle arbeidsområdene er det også store andeler som opplever at det er nødvendig å jobbe i et høyt tempo.

Tabell 3. Andel kvinner innen arbeidsområdene Prosess, forpleining og vedlikehold, som har besvart de enkelte arbeidsmiljøspørsmålene negativt (Svaralternativ alltid/svært ofte, nokså ofte for negativt formulerte spørsmål, og nokså sjelden, svært sjelden/aldri for positivt formulerte spørsmål.)

	Spørsmål	Offshore			Landanlegg		
		Prosess	Forpleining	Vedlikehold	Prosess	Konstruksjon/modifikasjon	Vedlikehold
1	Er du utsatt for så høyt støynivå at du må stå inntil andre og rope for å bli hørt eller benytte headset?	49,2 %	15,5 %	52,8 %	29,0 %	10,0 %	17,6 %
2	Er du utsatt for vibrasjoner i hender/ armer fra maskiner eller verktøy?	3,4 %	3,4 %	21,9 %	6,0 %	5,3 %	2,9 %
3	Arbeider du i kalde værutsatte områder?	52,5 % *	5,9 %	58,3 %	40,6 %	23,1 %	38,3 %
4	Er du utsatt for dårlig inneklima?	23,9 %	12,2 %	10,9 %	29,7 %	7,3 %	14,3 %
5	Har du vanskeligheter med å se det du skal pga mangelfull, svak eller blendende belysning?	4,1 %	0,5 %	9,6 %**	11,9 %	9,7 %	2,9 %
6	Er du utsatt for hudkontakt med f.eks olje, boreslam, rengjøringsmidler eller andre kjemikalier?	17,3 %	23,4 %	15,0 %	12,1 %	-	-
7	Kan du lukte kjemikalier eller tydelig se støv eller røyk i luften?	26,5 %	6,4 %	18,6 %	15,0 %	5,3 %	11,5 %
8	Utfører du tunge løft?	7,4 %	38,3 %	21,9 %	6,0 %	5,4 %	12,1 %
9	Må du løfte med overkroppen vridd eller bøyd?	6,7 %	20,6 %	9,6 %	7,1 %	-	8,8 %
10	Utfører du gjentatte og ensidige bevegelser?	19,9 %	61,8 %	13,9 %	25,0 %	33,3 %	32,4 %
11	Arbeider du med hender i eller over skulderhøyde?	25,6 %	32,8 %	43,8 %	14,1 %	21,1 %	23,5 %
12	Arbeider du sittende på huk eller stående på knær?	27,3 %	18,6 %	63,0 %	15,0 %	18,4 %	35,3 %
13	Har du stillesittende arbeid med liten mulighet til variasjon?	23,1 %	3,4 %**	12,5 %	40,4 %	45,3 %	40,0 %
14	Er det nødvendig å arbeide i et høyt tempo?	28,1 %	44,9 %	16,4 %	30,0 %	30,9 %	42,8 %
15	Opplever du skiftordningen som belastende?	11,9 % **	7,4 %	2,8 %	8,3 %	-	8,0 %
16	Jobber du så mye overtid at det er belastende?	4,9 %	2,5 %	1,4 %	2,0 %	2,6 %	%
17	Krever arbeidet ditt så stor oppmerksomhet at du opplever det som belastende?	14,0 %	6,5 %	2,8 %	12,3 %	9,5 %	15,1 %
18	Har du så mange oppgaver at det blir vanskelig å konsentrere seg om hver enkelt oppgave?	13,3 %	9,4 %	9,8 %	17,4 %	23,8 %	18,2 %
19	Må du gjøre ting du mener burde vært gjort annerledes?	10,8 %	8,4 %	12,8 %	7,2 %	4,8 %	12,1 %
20	Mottar du motstridende forespørsler fra to eller flere personer?	2,6 %	2,0 %	5,6 %	6,3 %	9,5 %	15,6 %
21	Får du tilstrekkelig med hvile/avkobling mellom arbeidsdagene?	4,9 %	5,4 %	4,1 %	7,3 %	9,5 %	8,8 %
22	Får du tilstrekkelig med hvile/avkobling mellom arbeidsperiodene?	0,8 %	2,0 %	1,4 %	3,3 %	13,7 %	13,3 %
23	Er arbeidsplassen godt tilrettelagt for de arbeidsoppgaver du skal utføre?	7,5 %	5,4 %	13,9 %	5,0 %	4,8 %	6,2 %
24	Blir dine arbeidsresultater verdsatt av din nærmeste leder?	11,9 %	11,2 %	7,0 %	6,2 %	7,3 %	15,2 %
25	Kan du selv bestemme ditt arbeidstempo?	20,0 %	18,5 %**	7,0 %	13,6 %	4,8 %	17,6 %
26	Kan du påvirke beslutninger som er viktige for ditt arbeid?	12,5 %	12,9 %	11,1 %	16,6 %	2,4 %	6,1 %
27	Kan du påvirke hvordan du skal gjøre arbeidet ditt?	10,0 %	3,9 %	5,6 %	7,1 %	2,4 %	5,9 %

38	Om du trenger det, kan du få støtte og hjelp i ditt arbeid fra kolleger?	1,6 %**	1,5 %**		1,0 %	4,8 %	5,9 %
29	Om du trenger det, kan du få støtte og hjelp i ditt arbeid fra din nærmeste leder?	5,0 %**	11,9 %	5,6 %	5,1 %	4,8 %	11,7 %
30	Opplever du samarbeidsklimaet i din arbeidsenhet som oppmuntrende og støttende?	5,0 %	3,4 %			4,8 %	11,8 %
31	Får du tilbakemeldinger på hvordan du har utført jobben fra din nærmeste leder?	33,6 %	21,0 %	23,9 %	18,3 %	19,1 %	26,5 %
32	Gir digitale løsninger du bruker den nødvendige støtte i utførelsen av dine arbeid?	16,3 %	28,6 %	13,0 %**	15,0 %	12,8 %	5,9 %
33	Vet du nøyaktig hva som forventes av deg i jobben?	0,80 %			6,1 %	9,5 %	14,7 %
33	Er du trygg på at du vil ha en jobb som er like god som den du har nå om to år?	2,50 %	19,0 %	1,40 %	1,0 %	4,8 %	5,9 %

Oransje farge for 10-25%

Rød farge for >25%

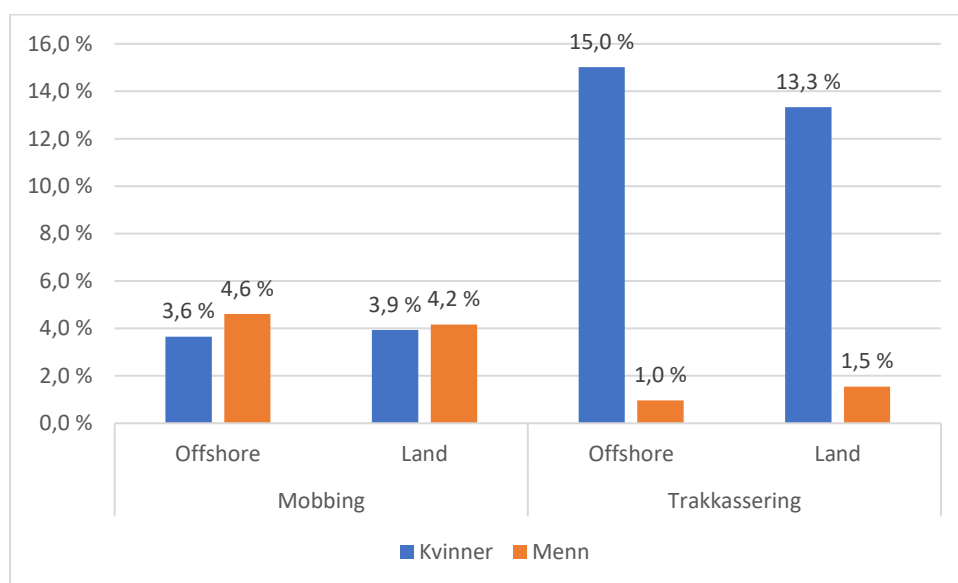
* Kvinner mer eksponert enn menn innen samme arbeidsområde

** Menn mer eksponert enn kvinner innen samme arbeidsområde

3 Mobbing og trakassering

I spørreskjemaet blir de ansatte spurt om de har opplevd mobbing og uønsket seksuell oppmerksomhet (trakassering). Figur 15 viser hvor store andeler offshore og på landanlegg, delt i kvinner og menn som svarer har opplevd dette. For mobbing viser andelen til at de har opplevd mobbing av og til, omtrent en gang i uken eller flere ganger pr uke de siste 6 månedene. For uønsket seksuell oppmerksomhet viser andelen til at de har opplevd dette 1 gang, 2-5 ganger eller mer enn fem ganger.

Menn har noe høyere andel som har opplevd mobbing. For trakassering er andelen kvinner som opplever dette vesentlig høyere. 15 % på offshore-innretningene, og 13,3 % på landanleggene har opplevd dette.

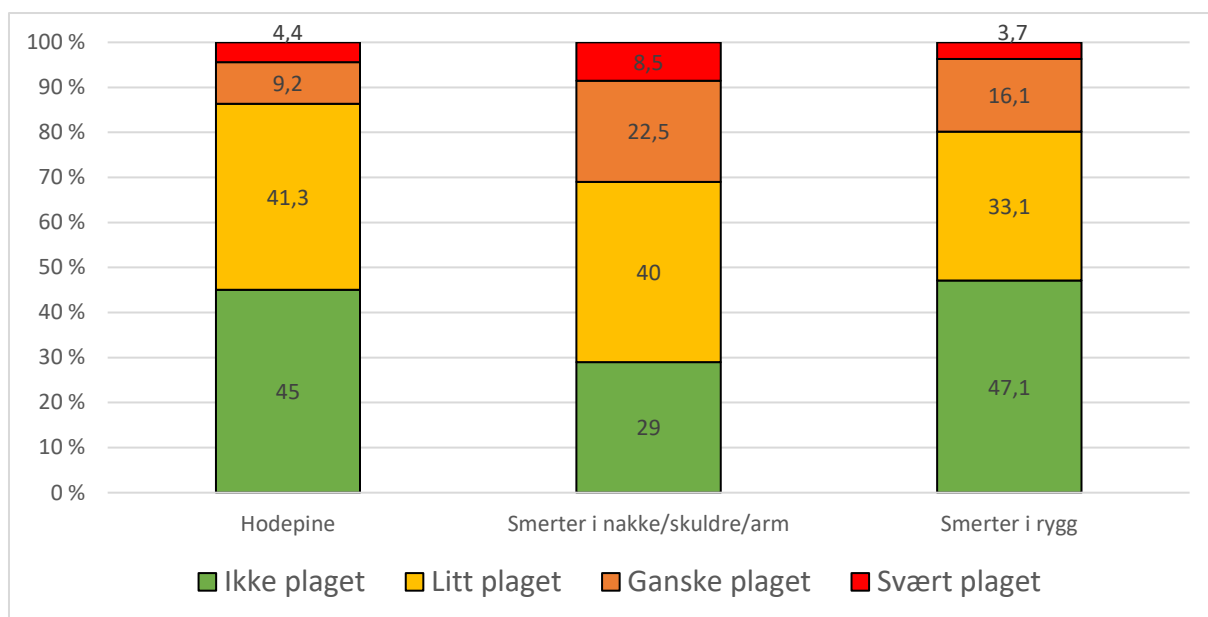

Figur 15. Andeler som har opplevd mobbing og uønsket seksuell oppmerksomhet.

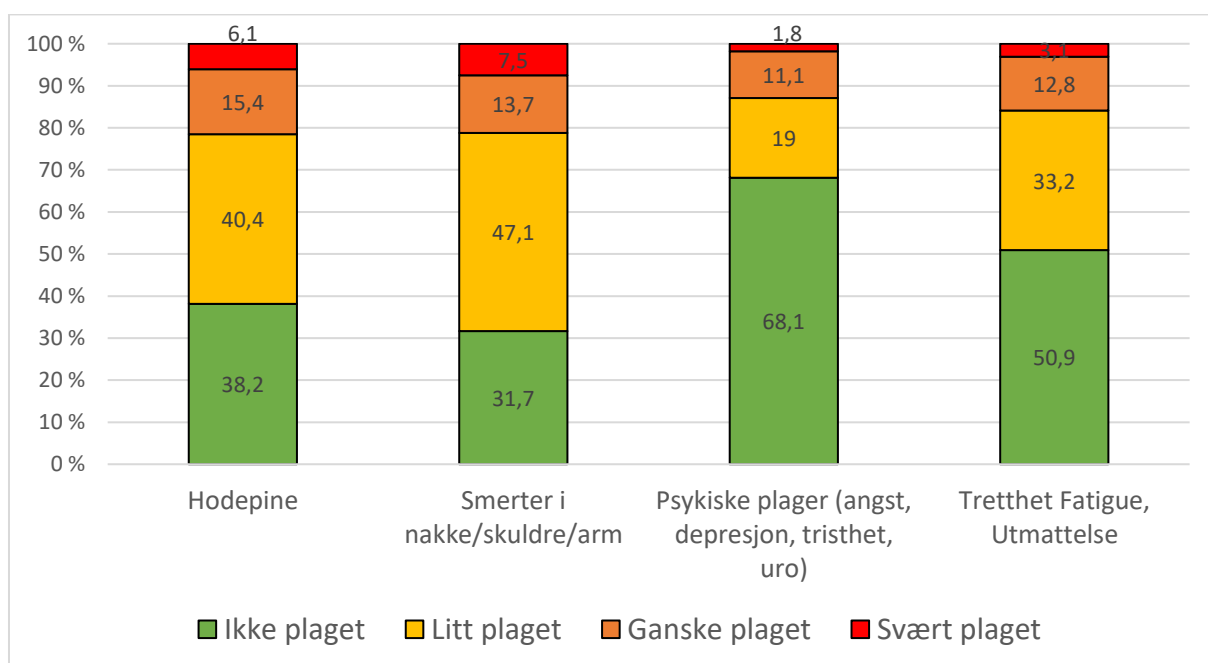
De som har opplevd trakassering blir også spurt om hvem de har blitt trakassert av. Kvinnene svarer at det i størst grad er kolleger og «andre på innretningen» de blir utsatt for dette av, og i mindre grad av leder eller underordnede.

4 Hvilke helseplager rapporterer kvinnene?

De ansatte blir også spurt om hvorvidt de har opplevd 15 helseplager i løpet av de siste tre månedene. Sammenligner man menn og kvinner opplever kvinner i noe større grad muskel- og skjelettplagene. Ellers er det ikke store forskjeller mellom kjønnene. Figur 16 og Figur 17 viser de helseplagene som størst andel av kvinner opplever offshore og på landanleggene.

Figur 16. Hyppigste helseplager offshore

Figur 17. Hyppigste plager på landanleggene

5 Oppsummering

I petroleumsnæringen jobber det er kvinneandelen omtrent 12 % offshore og 23 % på landanleggene. RNNP-spørreskjemaundersøkelsen kartlegger arbeidsmiljø, HMS-klima og helse blant ansatte i næringen annethvert år.

For å få innsikt i arbeidsmiljøet til kvinnene i næringen er det nyttig å se på de arbeidsområdene som har høyest kvinneandel, dvs Forpleining, prosess og vedlikehold offshore, og prosess, konstruksjon/prosjekt/modifikasjon og vedlikehold på landanleggene.

Resultatene fra undersøkelsen viser at særlig ergonomisk arbeidsmiljø vurderes negativt blant kvinnene i næringen, på tvers av arbeidsområdene.

Helseplagene som forekommer hyppigst blant kvinnene er hodepine, muskel- og skjelettplager, psykiske plager og utmattelse.